

Herintroductie van Dassen: een weerwoord

Jaap Mulder &
Sim Broekhuizen

De kritiek van Derckx op ons artikel richt zich voornamelijk op drie punten: onze conclusies ten aanzien van 'bijzetteren' van Dassen in al door Dassen bewoond gebied, de constructie van de uitzetrennen en de uitvoering van het onderzoek. Om met dit laatste te beginnen: onderzoek brengt, als elke menselijke activiteit, risico's met zich mee. Of die risico's opwegen tegen het gebrek aan kennis zonder zulk onderzoek, blijft de vraag. Dat bij één dier een zender werd geïmplanteerd met een niet opgemerkte beschadiging van de coating, zodat een weefselwoekering optrad die leidde tot de dood, is iets wat niet had mogen gebeuren. Daartegenover staat dat twee Dassen, dankzij hun zender, op tijd uit een beschoeid kanaal konden worden geholpen.

De suggestie, dat het volgen van de gezenderde Dassen tot het doodrijden van enkele dieren heeft geleid, verwerpen wij stellig. Verstoring frustreert het doel van het onderzoek, dus een onderzoeker zal steeds zijn best doen verstoring van de dieren zoveel mogelijk te vermijden. In de twee gevallen waarop Derckx doelt, stond de volgauto al enige tijd stil op meer dan honderd meter afstand, toen de Dassen werden doodgereden. Zulk 'doodgereden worden' is (helaas) niet zeldzaam. Het werd in 1997 in Nederland ruim 400-maal geregistreerd (Das & Boom, 1998).

Aantallen in tabel 1

Dankzij hun zender konden de dieren die in of ver buiten de onderzoeksgebieden stierven, gevonden worden. Dat geldt ook voor de door Derckx vermelde Das die samen met een Vos en een kat begraven was! De 'normaal' gevonden (verkeers-)slachtoffers vormen slechts een deel van de totale sterfte. Van een 'nagenoeg compleet beeld van de onnatuurlijke sterfte' in de andere uitzetgebieden (Derckxs tabel 1) kan dan ook geen sprake zijn. Ons onderzoek wees bijvoorbeeld uit dat veel meer Dassen in beschoeid water sterven dan eerder werd gedacht. De sterfte-gegevens uit tabel 1 zijn dan ook moeilijk te interpreteren.

Ook het aantal bewoonde burchten zegt helaas niet alles. Door onrust binnen

de (sub)populaties kan het aantal belopen burchten en pijpen toenemen, zonder dat van een evenredige toename van feitelijke vestigingen sprake hoeft te zijn (Muskens & Broekhuizen, 1983).

Bijzetteren van Dassen

Onze ervaringen met bijgezette Dassen zijn gebaseerd op negen dieren. Daarvan bleven drie wijfjes ter plekke. Drie andere wijfjes en drie mannetjes vertrokken kort na hun vrijlating. Gezien onze waarnemingen van het gedrag (zie ons artikel) is het de vraag of Dassen buiten en binnen een uitzetren altijd 'aan elkaar wennen', ook bij verschillend geslacht. Vandaar ons advies: geef bijgezette Dassen de ruimte (5-10 km afstand), zodat ze hun burens pas leren kennen als ze zelf gesettled zijn.

Het succes van de populaties waar door Das & Boom dieren zijn bijgezet, is bemoedigend, maar moeilijk te interpreteren. Welke rol speelde het voortplantingssucces van de als eerste gevestigde dieren? En wat is er bijvoorbeeld allemaal gebeurd bij Herperduin, waar na het bijzetteren van 26 Dassen (waarvan er nog 18 zouden leven), toch nog maar drie bewoonde burchten zijn in 1998?

Constructie uitzetrennen

Wat de meest wenselijke constructie van de uitzetrennen is, hangt vooral af van de mogelijkheden en doelstellingen. Natuurlijk verdient het plaatsen van een ren rond een nog bestaande burcht de voorkeur, maar die moet er wel zijn.

Das & Boom zet in op deugdelijke rennen, waarbij de kans op ontsnappen zo klein mogelijk is. Dat is bij projecten waarbij herhaalde bijzetting op dezelfde plaats is voorzien (wat overigens niet onze keus zou zijn) een goede strategie, zolang de dieren zich niet definitief in de kunstburcht vestigen. Ons advies gold vooral uitzetrennen bij herintroductieprojecten, waarbij de rennen eenmalig en gedurende korte tijd dienst hoeven te doen. Een eenvoudiger constructie met toepassing van schrikdraad bleek in de praktijk goed te voldoen. Uit zulke rennen ontsnapten niet 'continu' dieren, maar slechts twee. Eén vestigde zich uiteindelijk ter plekke, de ander op drie kilometer afstand.

Het is juist dat de mogelijkheid van een eenvoudiger uitzetren niet in de

'Richtlijnen enz' uit 1989 is opgenomen. Dat hoeft ons er echter niet van te weerhouden om alternatieven onder de aandacht te brengen, temeer daar er toentertijd geen enkele ervaring met verschillende raster-constructies beschikbaar was.

Tot slot

Het is vooral aan de niet aflatende activiteiten van Das & Boom te danken dat het tegenwoordig goed gaat met de Das in Nederland. Het blijft echter de vraag in hoeverre, naast een passend terreinbeheer en veilige wegonderdoorgangen, ook het uit- en bijzetteren van Dassen noodzakelijk is voor het herstel van de stand op termijn. Daarbij onderkennen we graag, dat het uitzetren van Dassen een belangrijke impuls heeft gegeven aan het effectueren van regionaal dassenbeleid.

Das & Boom omringt haar opgevangen dieren met veel zorg. In hun overleven is zowel materieel als emotioneel veel geïnvesteerd. Daarvoor kan alleen maar waardering zijn. Wij van onze kant hebben op basis van directe veldwaarnemingen een bijdrage willen leveren aan een zo goed mogelijke manier van uitzetren van diezelfde Dassen.

Het ware daarom te wensen dat er meer geld beschikbaar was om onze conclusies een bredere basis te geven dan nu het geval is. Er wordt in dassenonderzoek zo weinig geïnvesteerd, dat het hierdoor vaak blijft bij aannamen op basis van gevoel en inschatting. Voor een beheerder, bestuurder of overheid vormen gevoel en inschatting echter een smalle basis voor het nemen van beslissingen!

Literatuur

Das & Boom, 1998. Jaarverslag 1997. Das & Boom, Beek-Ubbergen.

Muskens, G. & S. Broekhuizen, 1983. De Dassen- en Roofvogelstand in de Zuidlimburgse Natuurreservaten. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Arnhem, Rapportnr. 83/3.

Drs. J.L. Mulder
De Holle Bilt 17
3732 HM De Bilt

Dr. S. Broekhuizen
Eltersehof 24
6721 ZZ Bennekom